

och inkomstjämföring har inte tjänat något annat syfte än att bygga välfärdsbyråkratier och föda upp nya härskare i samhället. de Jouvenel avslutar sin framställning med en undran inför om detta är en utvecklingsprocess med andra ändamål och en väldigare omfattning än vad vi idag kan förstå.

Någon källförteckning finns inte i boken, men det är svårt att inte se parallellerna till sociologen Max Webers teorier om rationaliseringsprocessens konsekvenser och uttrycksformer. Dessutom har de Jouvenels elitperspektiv och tankar om ett nytt härskande skikt i samhället intressanta beröringspunkter med den kritik som under 70- och 80-talen riktats mot välfärdsstaten från vänster (se t ex den danske marxisten J S Dich), även om de Jouvenels utgångspunkt hela tiden är

omsorgen om det fria samhället, och inte någon förvirrad historiematerialism.

Bertrand de Jouvenels bok är en mycket tankeväckande studie av den moderna välfärdsstatens etiska grundvalar, och de invändningar som ur etiskt perspektiv kan riktas mot den. Boken har ett särskilt läsvärde i dessa dagar, dels för att etiska resonemang så att säga ligger i tiden, men allra främst därför att den anknyter till den debatt som just nu förs i bl a Svensk Tidskrift, om en borgerlig välfärdspolitik som till sitt väsen skiljer sig från den socialdemokratiska. Kunde fler välfärdsdebattörer inom moderata samlingspartiet och borgerligheten ta sig tid att gå igenom de drygt 90 sidorna i de Jouvenels bok, tror jag att den välfärdspolitiska diskussionen skulle vitaliseras och fördjupas avsevärt.

CARL JOHAN LJUNGBERG:

## Än lever "jakobinerna"

**K**an de socialister efter den fria ekonomins seger tänkas hylla marknad och kontraktsrätt utan att i sitt hjärtas djup förstå eller uppskatta dessa ting? Kan en ny fanatism uppstå på basen av önskan att sprida dem som en feberbrand runt det klot som socialismen just lämnat?

Claes G Ryn: **The New Jacobins: Can Democracy Survive?** National Humanities Institute, Washington D C 1991

Allt detta är möjligt, svarar statsvetaren Claes G Ryn, svensk-amerikansk idédebattör och insiktsfull kritiker av amerikanskt folkstyre. Kravet på en friare ekonomi kan födas ur avund och egalitär "missionsanda", mer än ur önskan om bättre ekonomiska chanser i allmänhet, hävdar Ryn. Hans stridsskrift *The New Jacobins: Can Democracy Survive?* har i USA väckt visst rabalder. Inte minst för att den även kritiserar dem som under presidenterna Reagan och Bush lockats till övertro på vad kapitalismen och demokratin kan uppnå,

och underskattat vad dessa system kräver av sina utövare. Boken har vunnit stor uppskattning, bl a från förre Vita husrådgivaren Pat Buchanan, idag en inflytelserik kolumnist och TV-personlighet.

Ryn är ingalunda antidemokrat. Folkstyret är kanske tidernas mest löftesrika styrelsesätt menar han. Den fordrar för att alstra god gemenskap dock stora mått av ansvar och självkontroll, t ex så som dessa utvecklats under kristen påverkan. Ryn menar att demokratin måste hindra att tillfälliga majoriteter fattar beslut i en anda av mänsklig självöverskattning. Också folkstyret och fri marknad kan få stöd mer utifrån avund mot gamla värderingar, eller mot grupper som ärvt förmögenhet och inflytande, än av en tro på det fria företagandets personutvecklande möjligheter. Hur farligt folkstyret därvid kan bli visar den rotlöshet med socialt våld, proletarisering, knarkmissbruk etc i släptåg som inte minst hemsöker USA av idag.

Claes Ryn luftar ovanligt öppet sin kritik mot ett land som många svenskar beundrar. Som svenskamerikan sedan tjugo år är han dock vittnesgill. Och Ryn menar att Bush-regeringen alltför självsäkert sökt utbreda en amerikansk livsstil till andra folk. Man anar Ryns reservationer också mot kriget mot Irak i år. I stället borde amerikanerna bättre spåra upp och söka avhjälpa sitt eget samhälles brister. Brister som ofta har motsvarigheter i vårt land.

Den åsikten brukar komma från kriti-

ker, som avskyr USA. Mot Ryn kan inte denna misstanke riktas. Han är en varm vän av det republikanska styrelseskicket i Amerika, allt från grannarnas och de små gemenskapernas snara hjälpsamhet och öppna livsstil till författningen med dess motvikt till kongressen. Han sätter kapitalismen högt, då den handhas av etiskt medvetna individer. Där denna ekonomi ifrågasatts beror det däremot ofta på att denna ansvarighet brustit.

Vi tolkar tyvärr i många ord lätt in saker vi gillar, säger Claes Ryn. Det gäller också termer som demokrati, kapitalism och liknande. I dag rullar en våg av tro på den fria ekonomin över världen. Staterna i Öst vill bygga en öppen ekonomi, och så vill Tredje världen. Vi bör dock se upp, påminner Ryn, så att inte denna i sig goda vurm för kapitalismen får förstörande inslag. Den måste beakta varje lands förutsättningar. Och den bör alltid förenas med öppenhet för de värden som är närvarande i historiskt framvuxna livsmiljöer.

Jakobiner var de män som drev den franska revolutionens tankar om den jämlika, nya människan så långt, att det skräckväldet uppstod. Så långt vill nog inte dagens demokrativurm gå, menar Ryn. Men dessa bär fröet till en ny intolerans. Tecken härpå syns i USA. Därför måste debatten kring demokratins stil någes en mer eftersinnande inriktning. Förhoppningsvis kan boken *The New Jacobins* bidra härtill.